Belastingheffing over criminele inkomsten: rechtpraten wat krom is

Gerard Meussen

COLUMN

Belastingen kennen geen moraal. De fiscus kijkt niet naar de wijze waarop inkomsten zijn verworven. Legaal of illegaal, in beide gevallen zijn inkomsten onderworpen aan de heffing van inkomsten- of vennootschapsbelasting. Zo behoort de verspreider van kinderporno op dezelfde wijze belastingaangifte te doen en belasting te betalen als de kruidenier om de hoek.

Het kan dan ook niet uitblijven dat dit gegeven bij tijd en wijle tot curieuze situaties leidt en zelfs menig kamerlid in de pen doet klimmen.

En zo was er eens een hennepkweker ...

Onder een Belastingeenheid Ondernemingen ressorteert grofweg genomen het midden- en kleinbedrijf, waarbij elke eenheid uit een aantal teams bestaat dat telkens een aantal doelgroepen (branches uit het bedrijfsleven) beheert. Daarnaast is het zogenaamde doelgroepmanagement ingevoerd, hetgeen erop neerkomt dat elke Belastingeenheid Ondernemingen voor enkele specifieke doelgroepen het landelijk beleid voorbereidt en op landelijk niveau een fiscaaltechnisch plan van aanpak opstelt.

Zo startte de Belastingdienst Ondernemingen Groningen in 1997 een project dat ten doel had meer inzicht te krijgen in het naleven van de fiscale verplichtingen die zijn verbonden aan het op bedrijfsmatige schaal kweken van hennep. *Het resultaat van die actie is dat het aantal bij de Belastingdienst bekende kwekers is gestegen. De als gevolg van deze actie verwachte meeropbrengst aan belasting bedraagt volgens Staatssecretaris Vermeend, in antwoord op kamervragen, circa 5 miljoen gulden.*

Fiscaal gezien is er tot nu toe niets aan de hand. Ook professionele hennepkwekers moeten belasting betalen. De Belastingdienst zal hen gaarne terzijde staan bij het invullen van het aangiftebiljet inkomstenbelasting en het geven van voorlichting over mooie ondernemersfaciliteiten zoals investeringsaftrek, willekeurige afschrijving op specifieke bedrijfsmiddelen, zelfstandigenaftrek et cetera. Het is zelfs denkbaar dat een bedrijfsmatige hennepkweker zich voor aanvang oriënteert op fiscale mogelijkheden en onmogelijkheden en zich door de fiscus laat voorlichten. Een klantgerichte Belastingdienst zal zeggen: graag tot uw dienst. Leuker kunnen wij het niet maken, maar wel makkelijker.

Maar, zult u zich afvragen, is het bedrijfsmatig kweken van hennep niet strafbaar? Als ik het goed heb wordt het kweken van enkele plantjes op het balkon strafrechtelijk nog wel gedoogd, maar dit geldt niet voor een professionele hennepkwekerij. Die moeten toch door Justitie worden opgerold? Moet de belastinginspecteur de personalia van deze hennepkwekers niet doorgeven aan Justitie zodat strafrechtelijk actie kan worden ondernomen?

Mr. G.T.K. Meussen is als universitair docent belastingrecht verbonden aan het Fiscaal Instituut Tilburg van de Katholieke Universiteit Brabant. Hij is tevens als wetenschappelijk adviseur werkzaam bij Bureau Vaktechniek van Moret Ernst & Young Belastingadviseurs te Rotterdam.

Zoals alles in het leven is ook op deze vraag geen simpel antwoord te geven. Dat ondervonden ook enkele kamerleden die over deze zaak kamervragen stelden aan Staatssecretaris Vermeend van Financiën.

Uitgangspunt voor de belastingheffing - aldus de Staatssecretaris - is de geheimhoudingsplicht zoals deze is vastgelegd in artikel 67, eerste lid, Algemene wet inzake rijksbelastingen. Dat is ook logisch. Het zou wel ver gaan als uw en mijn belastinggegevens zomaar 'op straat liggen'. Het tweede lid van dit artikel bevat echter een mogelijkheid van ontheffing van deze plicht. Behoudens de gevallen waarin de Belastingdienst wettelijk tot het verstrekken van gegevens is verplicht, wordt daarvan slechts gebruikgemaakt indien met de informatieverstrekking een algemeen belang gediend wordt dat zwaarder weegt dan het met de fiscale geheimhoudingsplicht gediende belang. Komt dit nu neer op een subjectieve beoordeling door een individuele belastinginspecteur? Gelukkig niet. Zoals zoveel zaken in Nederland is ook dit gedetailleerd geregeld.

De door de Belastingdienst te volgen beleidslijn in gevallen waarin een belastingambtenaar kennis krijgt van een strafbaar feit met de opsporing waarvan hij niet is belast, is uitgewerkt in paragraaf 6.3 van het Voorschrift Informatieverstrekking 1993. Daarin wordt een driedeling gemaakt, te weten:

1. *Wettelijke aangifteplicht voor zeer ernstige misdrijven.*
   Dit geldt voor eenieder, dus ook voor belastingambtenaren. Dergelijke ernstige misdrijven zijn bijvoorbeeld misdrijven tegen de staat, de koninklijke waardigheid of het leven gericht, mensenroof of verkrachting.
2. *Wettelijke aangifteplicht voor ambtsmisdrijven.*
   Dit is de zogenaamde actieve aangifteplicht. Eén van de voorbeelden van een ambtsmisdrijf is het aannemen van steekpenningen door een ambtenaar. Het gaat hier om een drietal limitatief opgesomde categorieën ambtsmisdrijven. Het kweken van hennep behoort daar niet toe (tenzij door een ambtenaar op de vensterbank van zijn werkkamer wellicht).
3. *Geen verplichting maar uitsluitend een bevoegdheid om aangifte te doen.*

De 'bottleneck' van ons verhaal ligt bij de derde categorie. Een bedrijfsmatig geëxploiteerde hennepkwekerij valt hier onder. Daarom was de belastinginspecteur in Groningen niet verplicht om gegevens over de bewuste hennepkwekers aan het Openbaar Ministerie te verstrekken.

Inmiddels is het bovengenoemde voorschrift aangepast in die zin dat in elk geval aangifte moet worden gedaan van het aannemen van steekpenningen (mits er sprake is van een misdrijf in de zin van het Wetboek van Strafrecht) en van misdrijven waarvoor een aftrekpost wordt geclaimd. De Staatssecretaris stelt in zijn antwoord op de kamervragen: 'Ter vermijding van misverstanden zal de Belastingdienst er nog expliciet op worden gewezen dat dit laatste meebrengt dat in elk geval aangifte wordt gedaan van het bedrijfsmatig kweken van hennep.'

En als klap op de vuurpijl merkt de Staatssecretaris op dat door de Belastingdienst informatie met betrekking tot de hennepkwekerijen aan het OM te Groningen zal worden verstrekt. 'Indien en voorzover de betreffende hennepkwekerijen nog niet zijn ontmanteld, zal strafrechtelijk worden opgetreden.'

De hennepkwekers zullen zeggen: Bedankt! Eerst proberen wij netjes met de fiscus tot afspraken te komen over onze fiscale verplichtingen, vervolgens leidt dit tot een strafrechtelijke vervolging door het Openbaar Ministerie. Maar aan de andere kant: géén belasting betalen over de inkomsten uit de hennepkwekerij is een vorm van belastingfraude en daarmee weer een afzonderlijk delict! Probeer dat maar eens met elkaar in overeenstemming te brengen. Maar het kan nog erger.

Het Nederlandse belastingsysteem ten aanzien van criminele inkomsten is met ingang van 1 januari 1997 namelijk nog aanzienlijk gecompliceerder geworden. Sindsdien zijn kosten met betrekking tot misdrijven waarvoor de ondernemer door de Nederlandse strafrechter is veroordeeld, niet langer aftrekbaar. In combinatie met de strafrechtelijke zogenaamde 'pluk ze'-wetgeving leidt dit tot de volgende situatie:

Jan heeft in 1997 met zijn hennepkwekerij een brutowinst behaald van f 250.000. Na aftrek van f 50.000 kosten resteert een nettowinst van f 200.000. Voor deze bedragen doet hij netjes

aangifte voor de inkomstenbelasting. Aangezien Jan een aftrekpost claimt, is de belastinginspecteur genoodzaakt om gegevens over de hennepkwekerij door te geven aan het Openbaar Ministerie.

In 1999 wordt Jan vervolgens strafrechtelijk veroordeeld. Daarmee zijn de kosten ad f 50.000 niet meer aftrekbaar zodat deze voor de belastingheffing alsnog worden gecorrigeerd.

Stel dat bij de strafrechtelijke vervolging f 100.000 in beslag is genomen en dit in het kader van de 'pluk ze'-wetgeving aan de staat toekomt, dan vormt dit bedrag van f 100.000 vervolgens voor de heffing van inkomstenbelasting weer negatieve inkomsten.

Moeten inkomsten uit criminele activiteiten wel worden belast? Volgens de Staatssecretaris zou het onaanvaardbaar zijn wanneer, terwijl legale inkomsten belast zijn, illegale inkomsten niet aan de heffing van inkomstenbelasting onderworpen zouden zijn.

Dit is op zichzelf een valide reden. Gekoppeld aan de informatieverplichting van de fiscus jegens het Openbaar Ministerie levert dit echter een situatie op die met enige voorzichtigheid toch wel 'hypocriet' kan worden genoemd:

Er bestaat in Nederland een strafrechtelijk gedoogbeleid ten aanzien van coffeeshops. Die moeten bevoorraad worden door bedrijfsmatige hennepkwekers die per definitie in de illegaliteit werken. Als zij proberen langzamerhand naar de legaliteit op te schuiven door in overleg met de fiscus te treden omtrent een praktische uitvoering van hun fiscale verplichtingen, dan leidt dit uiteindelijk tot vervolging door het Openbaar Ministerie.

Moraal van dit verhaal voor de professionele hennepkweker: eerlijkheid duurt het kortst.

LITERATUUR

Meussen, G.T.K., (1997), Gemengde kosten revisited: over criminele kosten, fiscale neutraliteit en vereenvoudiging, *Tijdschrift Fiscaal Ondernemingsrecht*, nr. 31, juni 1997, pp. 81-95.

Persberichtnr. 98/125, Den Haag 13 juli 1998. Antwoorden van de Staatssecretaris van Financiën op vragen van de leden van de Tweede Kamer der Staten Generaal Van de Camp en Reitsma over uitleveren van informatie over illegale activiteiten van belastingplichtigen.

Persberichtnr. 98/126, Den Haag 13 juli 1998. Antwoorden van de Staatssecretaris van Financiën op vragen van het lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal Schutte over het fiscaal gedoogbeleid ten aanzien van cannabisproducenten.

Voorschrift Informatieverstrekking 1993, Besluit van 14 december 1992, nr. AFZ92/9318 (*Stcrt.* 1992/251) met aanvullende wijzigingen.